

HØJESTERETS DOM

afsagt mandag den 2. november 2020

Sag 44/2020

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Gert Dyrn, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Esbjerg den 15. januar 2019 (19-2793/2018) og af Vestre Landsrets 9. afdeling den 13. januar 2020 (S-0604-19).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Oliver Talevski og Jens Kruse Mikkelsen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om formildelse af straffen, så straffen i det hele gøres betinget eventuelt med vilkår om samfundstjeneste eller betinget misbrugsbehandling.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Anklagemyndigheden ankede byrettens dom efter ankefristens udløb med påstand om formildelse, så den ubetingede del af straffen blev nedsat fra fængsel i 3 måneder til fængsel i 60 dage. Under hovedforhandlingen for landsretten nedlagde T påstand om formildelse, så straffen i det hele blev gjort betinget. Anklagemyndigheden protesterede imod påstanden og gjorde gældende, at T ikke havde adgang til at nedlægge påstand om formildelse.

Det hedder i landsrettens kendelse herom:

”Da tiltalte ikke har iværksat anke inden ankefristens udløb, har han givet afkald på anke. Retsplejelovens § 907, stk. 3, kan ikke antages at have til formål at give særlig hjemmel for, at tiltalte kan iværksætte anke, når han får meddelelse om, at anklagemyndigheden efter ankefristens udløb har anket til hans fordel.

T h i b e s t e m m e s:

Det tillades ikke tiltalte at nedlægge en selvstændig påstand om formildelse.”

Kriminalforsorgen har den 23. september 2020 afgivet en supplerende udtalelse om Ts personlige forhold i tiden efter seneste udtalelse af 9. juli 2018. Heraf fremgår bl.a.:

”T mødte til første tilsynssamtale i afdelingen den 22. august 2018. Vilklårene i forbindelse med prøveløsladelse var 12 måneders tilsyn samt et ubetinget vilkår om behandling for misbrug af euforiserende stoffer. Han skulle møde hver 14. dag. T påbegyndte behandling under afsoning, som fortsatte som planlagt efter løsladelsen. T modtog ny dom den 25. juni 2019 [2018] med samme vilkår som forrige dom.

Den 13. marts 2019 modtog afdelingen besked fra Center for Misbrug, der vurderede, at T var færdigbehandlet, hvor efter vilkåret seponeredes [ophørte].

T udgik af tilsyn den 25. juli 2019.

T modtog en kombinationsdom den 15. januar 2019, hvor han skulle afvikle 120 timers samfundstjeneste samt et betinget vilkår om behandling af misbrug. T oplyste ved tilsynets start i 2020, at han fortsat var stoffri.

T påbegyndte afvikling af samfundstjeneste. Han indkaldtes til afsoning ved fodlænkeafdelingen i Haderslev med planlagt start den 18. februar 2020. I forbindelse med opstart af fodlænkeafsoning, blev han testet positiv for euforiserende stoffer herunder THC [cannabis] og Benzodiazepiner [receptpligtig psykoaktiv medicin mod angst og søvnforstyrrelser]. T blev desuden opsagt fra sit job som smed grundet mistanke om misbrug. Den 1. april 2020 blev han straffabruddt af fodlænkeafdelingen med baggrund i misbrug af euforiserende stoffer.

T oplyste til Kriminalforsorgen i frihed, at han havde genoptaget sit misbrug, og at han har tilmeldt sig substitutionsbehandling hos Center for Misbrug.

T genoptager afviklingen den 4. juni 2020. Han afviklede den 4. og den 5. juni. Den 7. juni 2020 mødte han for sent på afviklingsstedet, og bliver herefter sendt hjem.

Den 10. juni 2020 modtog afdelingen afgørelse fra procesbevillingsnævnet, om at sagen blev indgivet til Højesteret.

Han har i perioden fra den 22. august 2018 til den 10. juni 2020 haft 4 afbud umiddelbart forinden aftalt møde og to udeblivelser uden afbud.

På baggrund af Kriminalforsorgens erfaringer med tidligere tilsynsforløb herunder afvikling af samfundstjeneste, vurderes det, at såfremt T ikke har et misbrug af nogen former for euforiserende stoffer, vil han være egnet til en dom med vilkår om samfundstjeneste.

T har haft svært ved at møde i tilsyn. Årsagen hertil er manglende prioritering af samfundstjeneste og fremmøde i tilsyn med baggrund i fuldtidsarbejde samt genoptaget misbrug.”

Kriminalforsorgen har den 15. oktober 2020 afgivet yderligere en supplerende udtalelse, hvoraf fremgår bl.a.:

”T påbegyndte afvikling af samfundstjeneste den 2. februar 2020. Han afviklede 11,45 timer henholdsvis den 2. februar, den 4. og den 5. juni 2020. Afviklingen har forløbet uden de store vanskeligheder. Dog har han ikke kunne møde til tiden, og blev ved en enkelt lejlighed, sendt hjem igen.

Han afsonede fodlænke fra den 18. februar 2020 til den 19. marts 2020, i alt 31 dage. Han blev strafafbrudt IO [intensiv overvågning, dvs. fodlænkeafsoning] grundet mistanke om misbrug af euforiserende stoffer samt nye sigtelser af ikke-bagatelagtig karakter.”

T har for Højesteret oplyst, at han for tiden er arbejdsløs, men jobsøgende, og at han er tilknyttet misbrugsbehandling via kommunen.

Ud over de forstraffe, der er anført i byrettens dom, er T tidligere straffet ved

- Retten i Esbjergs dom af 25. juni 2018 med betinget fængsel i 30 dage (med en prøvetid på 2 år fra dommen var endelig den 26. januar 2019) og en tillægsbøde på 14.000 kr. for overtrædelse af færdselsloven og lovgivningen om euforiserende stoffer,
- Retten i Esbjergs dom af 29. august 2018 med en bøde på 1.000 kr. for overtrædelse af straffuldbyrdslovens § 110 b, stk. 1 (udeblivelse fra afsoning), og
- Retten i Horsens' dom af 11. september 2018 med en bøde på 4.000 kr. for overtrædelse af lovgivningen om euforiserende stoffer.

Anbringender

T har anført navnlig, at han var berettiget til for landsretten at nedlægge påstand om formildelse i forbindelse med anklagemyndighedens anke til formildelse efter retsplejelovens § 907, stk. 3. Domstolene er ikke bundet af anklagemyndighedens indstilling om sanktion og strafudmåling, men afgør principielt frit og uafhængigt spørgsmålet herom, dog inden for rammerne

af § 907, stk. 3. Påstanden om yderligere formildelse var ikke en anke eller kontraanke, men alene en anmodning om, at landsretten udnyttede beføjelsen til at fastsætte sanktion og strafudmåling uafhængigt af anklagemyndighedens specifikke ankepåstand om formildelse, hvorefter den ubetingede del af straffen skulle nedsættes til fængsel i 60 dage.

Karakteren af den pådømte kriminalitet afskærer ham ikke fra at modtage en betinget dom med eller uden vilkår om samfundstjeneste.

Han er aldrig straffet for personfarlig kriminalitet. Hans kriminalitet er drevet af misbrug. Kriminalforsorgen vurderer ham egnet til samfundstjeneste, hvis han ikke er i misbrug. Han har viljen og evnen til at håndtere sit misbrug og er fuldt bevidst om, at misbrug hindrer hans rehabilitering. Hans personlige forhold, herunder deltagelse i misbrugsbehandling, sætter ham i stand til at overholde de vilkår, som måtte blive fastsat. Han har på tilfredsstillende vis overholdt de vilkår, der har været stillet ham i samtlige domme. I kraft af sin uddannelse som smed og tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet besidder han de nødvendige forudsætninger for at komme i arbejde igen. Der er således ikke forhold, der stiller sig i vejen for at gøre hele straffen betinget, idet en sådan dom med tilsyn og misbrugsbehandling understøtter hans bestræbelser på rehabilitering.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte efter ankefristens udløb i medfør af retsplejelovens § 907, stk. 3, ikke i sig selv giver tiltalte adgang til at kontraanke. Reglerne om kontraanke i § 905 henviser ikke til § 907, stk. 3. § 905 giver alene adgang til at kontraanke i forbindelse med, at en dom eller afgørelse er anket efter § 902 eller § 903. Det kan ikke antages at have været formålet med § 907, stk. 3, at give særlig hjemmel for, at tiltalte kan iværksætte anke, når han får meddelelse om, at anklagemyndigheden efter ankefristens udløb har anket til hans fordel, jf. UfR 2004.668 V.

Domstolene tager – også under en anke efter retsplejelovens § 907, stk. 3 – frit og uafhængigt af parternes påstande stilling til sanktionsvalg og strafudmåling, dog med den begrænsning, der følger af en analogi af § 924, hvorefter der er forbud mod at idømme en strengere straf end byretten, hvis kun tiltalte har anket. Forsvareren kan inden for rammen af ankeprøvelsen tilslutte sig anklagemyndighedens påstand og i den forbindelse nedlægge en selvstændig for-

mildelsespåstand, jf. UfR 2015.2813 Ø og UfR 2019.1190 Ø. Landsretten skulle dermed i den foreliggende sag have tilladt T at nedlægge en selvstændig påstand om formildelse.

Der bør imidlertid ske stadfæstelse af landsrettens strafudmåling. Der er ikke grundlag for at fastsætte en mildere straf, herunder en rent betinget dom.

Højesterets begrundelse og resultat

T er fundet skyldig i en række overtrædelser af lovgivningen om euforiserende stoffer, to overtrædelser af knivloven samt et bedrageri og et forsøg på bedrageri og i den forbindelse overtrædelse af straffelovens bestemmelse om misbrug af en andens legitimationspapirer.

Sagen angår for Højesteret, om T kan nedlægge en selvstændig påstand om formildelse, når byrettens dom af anklagemyndigheden efter ankefristens udløb er anket til landsretten til formildelse. I bekræftende fald angår sagen endvidere straffastsættelsen.

Efter retsplejelovens § 907, stk. 3, kan anklagemyndigheden iværksætte anke til fordel for tiltalte, selv om ankefristen er udløbet. Bestemmelsen i lovens § 905 om adgang til kontraanke henviser kun til bestemmelserne i § 902 og § 903 om anklagemyndighedens og tiltaltes almindelige adgang til anke inden for ankefristen.

Højesteret finder på den baggrund, at der ved anklagemyndighedens anke efter ankefristens udløb efter § 907, stk. 3, ikke er adgang for tiltalte til at iværksætte kontraanke.

Det er imidlertid et fast princip i strafferetsplejen, at domstolene ved sanktionsvalg og strafudmåling ikke er bundet af parternes tilkendegivelser, men frit tager stilling hertil inden for rammerne af den rejste tiltale og den begrænsning, der følger af princippet om, at der ikke kan idømmes en strengere straf end ved den indankede dom, hvis der alene er anket med påstand om formildelse, jf. herved retsplejelovens § 924. Hvis anklagemyndigheden, som i den foreliggende sag, anker til formildelse med en nærmere angivelse af, hvilken strafudmåling anklagemyndigheden anser for passende, er tiltalte derfor ikke afskåret fra at nedlægge en selvstændig påstand om formildelse med angivelse af, hvilken strafudmåling tiltalte anser for passende.

Som også anført af anklagemyndigheden for Højesteret skulle landsretten derfor have tilladt T at nedlægge en selvstændig påstand om formildelse. Højesteret kan derfor tage stilling til hans påstand om formildelse.

Højesteret finder, at der henset til oplysningerne om Ts forstraffe og personlige forhold i øvrigt ikke er anledning til at formilde straffen.

Det bemærkes, at straffen som anført af byretten er fastsat til dels som en tillægsstraf til dommen af 12. september 2017. Herudover er straffen fastsat som en tillægsstraf til dommene af 29. august 2018 og 11. september 2018, jf. straffelovens § 89. Det har sit forblivende med den betingede dom af 25. juni 2018, jf. straffelovens § 61, stk. 1, sammenholdt med princippet i retsplejelovens § 924.

Højesteret stadfæster herefter dommen.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.